



## ΤΕΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ-ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΛΥΚΕΙΟΥ

### Θέμα Α – η περίληψη

Α. Διαβάζω καλά το κείμενο για να καταλάβω το θέμα του

Β. Καταγράφω τις βασικές απόψεις και τα αποτελέσματα που σχετίζονται με το θέμα (αποφεύγω παραδείγματα, στατιστικά στοιχεία, ερωτήματα και δευτερεύουσες λεπτομέρειες)

Γ. Επαναδιατυπώνω με δικά μου λόγια όσα εντόπισα και συντάσσω την περίληψή μου προσέχοντας τη συνοχή

Προσοχή! Όταν συνδέω τις προτάσεις, προσέχω α εκφράσω τα νοήματα που αποδίδει ο συγγραφέας και όχι να κάνω μια απλή χρονολογική σύνδεση. Έτσι, αν ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την αντίθεση, θα την εκφράσω με το «ωστόσο». Δε σχολιάζω τις απόψεις του συγγραφέα και δεν αντιγράφω αυτούσιες φράσεις από το αρχικό κείμενο. προσέχω να τηρήσω τα όρια των λέξεων και να γράψω την περίληψη με ύφος τυπικό και ουδέτερο, κάτι που σημαίνει ότι χρησιμοποιώ αναφορική γλώσσα και γ ρηματικό πρόσωπο.

### Θέμα Β

**Η παράγραφος:** αν το θέμα ζητάει να βρω τον τρόπο οργάνωσης της παραγράφου ή τον τρόπο που οργανώνεται η σκέψη σε μια παράγραφο, επί της ουσίας μου ζητάει να βρω τον τρόπο ανάπτυξης της παραγράφου. Ωστόσο, πλέον η προσέγγιση της απάντησης γίνεται κειμενοκεντρικά, κάτι που σημαίνει ότι δεν αρκεί απλώς να γράψω ποιος είναι ο τρόπος ανάπτυξης παραγράφου και να δώσω μια απλή παραπομπή. Ταυτόχρονα, πρέπει να αναλύσω το νόημα της παραγράφου και να εξηγήσω ποια είναι η πρόθεση του συντάκτη, χρησιμοποιώντας τη συγκεκριμένη μέθοδο για να αναπτύξει τον ισχυρισμό του.

### Συνοχή και συνεκτικότητα

**Η συνοχή** επιτυγχάνεται με: α) διαρθρωτικές λέξεις, β) αντωνυμίες, γ) επανάληψη ή παράλειψη (έλλειψη) λέξεων από τις προηγούμενες κειμενικές αναφορές, δ) ερωτήματα που συνδέουν τις προηγούμενες κειμενικές αναφορές με τις επόμενες, ε) στενή νοηματική σχέση

**Η συνεκτικότητα** επιτυγχάνεται με τη νοηματική σύνδεση των προηγούμενων με τα επόμενα. (προσοχή! Και εδώ η απάντηση για τη συνοχή και τη συνεκτικότητα πρέπει να δοθεί κειμενοκεντρικά, κάτι που σημαίνει ότι δεν απαντώ απλώς δηλώνοντας τη νοηματική σχέση αλλά ταυτόχρονα πρέπει να εξηγήσω αυτή τη σχέση με βάση το περιεχόμενο του κειμένου. Δηλαδή, αν η νοηματική σχέση είναι της αντίθεσης, θα πρέπει να δηλώσω και να εξηγήσω με βάση το περιεχόμενο τι αντιτίθεται με τι.

### Η πειθώ

Σκοπός του συντάκτη με όλους τους τρόπους πειθούς είναι να πείθει. Ωστόσο, αυτόν τον απώτερο σκοπό τον πετυχαίνει με διαφορετικό τρόπο, ανάλογα με την επίκληση που κάνει. Έτσι:

- Με επίκληση στη λογική: ο συντάκτης επιδιώκει να πείσει, αποδεικνύοντας την ορθότητα του λόγου του
- Με επίκληση στο συναίσθημα: επιδιώκει να πείσει, ευαισθητοποιώντας το δέκτη

- Με επίκληση στο ήθος/ αυθεντία: επιδιώκει να πείσει, ενισχύοντας το κύρος και την αξιοπιστία του λόγου του

(συνδέω την απάντηση πάντα με το νόημα της παραγράφου, αναφέρω τους τρόπους και τα μέσα πειθούς).

### **Οργάνωση επιχειρήματος**

A. Γράφω τι ισχυρίζεται ο συντάκτης

B. Γράφω με ποιο λογικό σχήμα διαμορφώνει το επιχειρήμα του (σχήμα αιτίου – αποτελέσματος ή σχήμα αιτιολόγησης) και διατυπώνω τις ιδέες των προκείμενων προτάσεων

Γ. Γράφω ποιο είναι το τελικό συμπέρασμα του συγγραφέα .

### **Είδη συλλογισμών**

A. Παραγωγικός συλλογισμός: από το γενικό στο ειδικό

B. Επαγωγικός συλλογισμός: από το ειδικό στο γενικό

Γ. Αναλογικός συλλογισμός: από το ειδικό στο ειδικό

(η απάντηση θα πρέπει να περιλαμβάνει και το νόημα των συλλογισμών).

### **Αξιολόγηση συλλογισμών**

Ένας παραγωγικός συλλογισμός για να είναι πειστικός πρέπει ταυτόχρονα οι προκείμενες του να είναι αληθείς (δηλαδή να μην αμφισβητούνται από κανέναν) και το συμπέρασμά του να είναι έγκυρο (δηλαδή να προκύπτει λογικά από τις προκείμενες).

Ένας επαγωγικός συλλογισμό για να είναι πειστικός πρέπει να έχει αλήθεια και εγκυρότητα, η οποία προκύπτει από το πλήθος των στοιχείων που οδηγούν σε βέβαιη και όχι πιθανή γενίκευση. Με άλλα λόγια, κοιτάζω να στηρίζεται σε επαρκή στοιχεία, ώστε να μην υπάρχει αυθαίρετη γενίκευση. Επίσης, για να είναι έγκυρος ένας επαγωγικός συλλογισμός, ελέγχω αν κάτι παρουσιάζεται σαν αιτία να σχετίζεται λογικά (και όχι χρονικά) με το αποτέλεσμα, να είναι αναγκαίο (αναγκαστικά να προκύπτει το αποτέλεσμα από αυτή την αιτία) και επαρκές (να αρκεί αυτή μόνο η αιτία για να προκύψει αυτό το αποτέλεσμα).

### **Γλωσσικές επιλογές συντάκτη**

#### **Για την ενίσχυση της πειστικότητας;**

Επίκληση στη λογική με επιχειρήματα, επίκληση στην αυθεντία, αναφορική γλώσσα, γ ρηματικό πρόσωπο, υποτακτική σύνδεση προτάσεων, παθητική σύνταξη, ειδικό λεξιλόγιο (ή επίκληση στο συναίσθημα: βλ. μέσα ευαισθητοποίησης).

#### **Για την ενίσχυση της ορθότητας του λόγου:**

Επίκληση στη λογική με επιχειρήματα ή τεκμήρια, επίκληση στην αυθεντία, αναφορική λειτουργία της γλώσσας, γ ρηματικό πρόσωπο, υποτακτική σύνδεση προτάσεων, ειδικό λεξιλόγιο, οριστική έγκλιση, επιστημική τροπικότητα ρημάτων.

#### **Για την ευαισθητοποίηση του δέκτη:**

Επίκληση στο συναίσθημα με περιγραφή, αφήγηση, ρητορικά ερωτήματα, συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο, ποιητική γλώσσα, χιούμορ, ειρωνεία  
α και β ρηματικό πρόσωπο, προστακτική ή υποτακτική έγκλιση, σημεία στίξης που δηλώνουν συναισθήματα, ευθύς λόγος, προφορικότητα λόγου, ασύνδετο σχήμα.

### **Για την πληροφόρηση του δέκτη:**

Αναφορική λειτουργία της γλώσσας, γ ρηματικό πρόσωπο, ειδικό λεξιλόγιο, οριστική έγκλιση, επιστημική τροπικότητα .

### **Για βεβαιωτικό χαρακτήρα:**

Οριστική έγκλιση (δηλώνει το βέβαιο, το πραγματικό), χρήση λέξεων που δηλώνουν βεβαιότητα, γ ρηματικό πρόσωπο, χρήση επανάληψης, επιστημική τροπικότητα ρημάτων, γενικές αλήθειες .

### **Για πιθανολογικό χαρακτήρα:**

Υποτακτική έγκλιση, δυνητική οριστική, χρήση πιθανολογικών εκφράσεων, χρήση ερωτημάτων που δηλώνουν απορία, επιστημική τροπικότητα των ρημάτων που δηλώνουν απορία, λέξεις που δηλώνουν προϋπόθεση.

### **Ρηματικά πρόσωπα**

**Α ενικό:** δίνει εξομολογητικό και προσωπικό τόνο, ο συγγραφέας εκφράζει εντονότερα τις προσωπικές του απόψεις και το ύφος γίνεται πιο άμεσο, ζωντανό και παραστατικό

**Β πρόσωπο:** με τη χρήση του ο συγγραφέας προσπαθεί να προσεγγίσει συναισθηματικά τον δέκτη, ο λόγος είναι διδακτικός/ συμβουλευτικός/ προτρεπτικός,, το ύφος γίνεται άμεσο, ζωντανό, παραστατικό και οικείο

**Γ πρόσωπο:** δίνει αντικειμενικότητα, αφού ο συγγραφέας αποστασιοποιείται και δεν εκφράζει την προσωπική του άποψη αλλά αυτό που παρατηρείται αντικειμενικά. Έτσι, ο λόγος αποκτά καθολικό κύρος και το ύφος γίνεται τυπικό και ουδέτερο

**Α πληθυντικό:** δίνει συλλογικότητα στο λόγο, αφού ο συγγραφέας μετέχει και ο ίδιος και έχει κοινή οπτική γωνία με το δέκτη. Επίσης, τονίζει την ανάγκη για συλλογική ευθύνη. Έτσι, δημιουργείται η αίσθηση της οικειότητας και το ύφος του κειμένου γίνεται άμεσο, ζωντανό και παραστατικό (προσοχή! Αναφέρω τα ρηματικά πρόσωπα πάντα σε σχέση με το νόημα του κειμένου).

### **Λειτουργία ερωτημάτων:**

Ως προς τη δομή των κειμένων: α) αν το ερώτημα βρίσκεται στην αρχή του κειμένου, λειτουργεί προλογικά, δηλαδή εισάγει τον αναγνώστη στο θέμα, β) αν το ερώτημα βρίσκεται στη μέση του κειμένου (ή, γενικότερα, ακολουθεί η απάντησή του) λειτουργεί συνεκτικά, δηλαδή συνδέει τα προηγούμενα με τα επόμενα, γ) αν βρίσκεται στο τέλος του κειμένου λειτουργεί σαν κατακλείδα, δίνοντας έμφαση στην άποψη του συγγραφέα και προβληματίζοντας το δέκτη.

Ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα: το ερώτημα δίνει έμφαση στην άποψη του συγγραφέα, προβληματίζει και ευαισθητοποιεί το δέκτη, ενώ, παράλληλα, του κεντρίζει το ενδιαφέρον. Μάλιστα, δημιουργείται η αίσθηση του διαλόγου και το ύφος του κειμένου γίνεται άμεσο, ζωντανό και παραστατικό.

(συνδέω πάντα με το νόημα του κειμένου).

### **Ο τίτλος του κειμένου**

Για να είναι ένας τίτλος επικοινωνιακά αποτελεσματικός πρέπει: α) να είναι δηλωτικός του περιεχομένου, β) να προσελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη με συγκεκριμένες γλωσσικές επιλογές, όπως το άμεσο, ζωντανό, παραστατικό ύφος με την ποιητική λειτουργία της γλώσσας, σημεία στίξης, β ρηματικό πρόσωπο, προστακτική έγκλιση κλπ, γ) να είναι σαφής, σύντομος και εύστοχος (στην αξιολόγηση προσεγγίζω κειμενοκεντρικά, καθώς αναφέρω το νόημα του τίτλου και τη σχέση που έχει με το περιεχόμενο του κειμένου).

## Αναφορική – ποιητική λειτουργία της γλώσσας

**Αναφορική**(κυριολεκτική, δηλωτική, λογική λειτουργία): ο συγγραφέας απευθύνεται στη λογική του δέκτη. Σκοπός του είναι να τον πληροφορήσει, γι' αυτό και εστιάζει στο περιεχόμενο του μηνύματος και όχι στον τρόπο εκφοράς του. Μάλιστα, το ύφος του κειμένου γίνεται τυπικό και ουδέτερο

**Ποιητική** (συνυποδηλωτική, μεταφορική, συγκινησιακή λειτουργία): ο συγγραφέας απευθύνεται στο συναίσθημα του δέκτη. Σκοπός του είναι να τον συγκινήσει, γι' αυτό ενδιαφέρεται κυρίως για τον τρόπο εκφοράς του μηνύματος και όχι τόσο για το περιεχόμενό του. Μάλιστα, το ύφος του κειμένου γίνεται άμεσο, ζωντανό, παραστατικό.

(στην απάντηση περιλαμβάνω και το νόημα των αποσπασμάτων).

## Ενεργητική – παθητική σύνταξη

**Ενεργητική:** ο συγγραφέας δίνει έμφαση στο υποκείμενο και κάνει το ύφος του κειμένου πιο άμεσο, ζωντανό και παραστατικό.

**Παθητική:** ο συγγραφέας δίνει έμφαση στην ενέργεια και κάνει το ύφος του κειμένου πιο έμμεσο, τυπικό και ουδέτερο

(πρέπει να γίνεται σύνδεση με το νόημα των αποσπασμάτων).

## Ευθύς και πλάγιος λόγος

Ο ευθύς λόγος είναι παρατακτικός και πιστός τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή. Έτσι, ο λόγος γίνεται λιτός, απλός και γοργός και το ύφος άμεσο και παραστατικό

Ο πλάγιος λόγος δεν είναι πιστός στη μορφή. Πρόκειται για υποτακτικό λόγο, με αποτέλεσμα να είναι πιο πυκνός, πιο έμμεσος, πιο σύνθετος και το ύφος να γίνεται επίσημο και ουδέτερο.

Ο ευθύς λόγος είναι πιο πειστικός από τον πλάγιο, γιατί αποδίδονται οι αναφορές του πομπού με ακρίβεια τόσο στο περιεχόμενο όσο και στη μορφή. Από την άλλη, στον πλάγιο λόγο οι αναφορές του πομπού μπορούν να παραποιηθούν, αφού αλλάζει η μορφή τους (μεταφέρονται από τρίτο πρόσωπο).

## Ονοματικό – ρηματικό σύνολο

Ονοματικό σύνολο: ονομάζεται ένα ουσιαστικό μαζί με τα συμπληρώματά του (άρθρο, επίθετο, αριθμητικό, αντωνυμία κ.ά). Με τη χρήση ονοματικών συνόλων διατυπώνεται με συντομία και πυκνότητα ένα μήνυμα. Επίσης, το μήνυμα καθίσταται γενικό, αφηρημένο και διαχρονικό, όχι μόνιμο ή συγκεκριμένο. Η συχνή χρήση ονοματικών συνόλων δείχνει ότι πρόκειται για επίσημη επικοινωνιακή περίσταση.

Ρηματικό σύνολο: ονομάζεται ένα ρήμα μαζί με τις λέξεις ή τις φράσεις που συμπληρώνουν το νόημά του (αντικείμενο, κατηγορούμενο, επίρρημα κλπ). Η ρηματική διατύπωση αναφέρεται σε συγκεκριμένο γεγονός. Περιγράφει, δηλαδή, τις συγκεκριμένες πράξεις που δηλώνουν τα ρήματα που χρησιμοποιούνται. Ο πομπός απευθύνεται σε ένα λιγότερο καλλιεργημένο κοινό και γι' αυτό επιδιώκει την αμεσότητα της επικοινωνίας. Η κυριαρχία ρηματικών συνόλων συνηθίζεται σε επικοινωνιακές περιστάσεις της καθημερινότητας.

(πρέπει να περιλαμβάνεται και το νόημα)

Η μετατροπή των ρηματικών συνόλων σε ονοματικά καλείται **ονοματοποίηση**.

## Βραχυπερίοδος – μακροπερίοδος λόγος

Με το βραχυπερίοδο λόγο ο συγγραφέας επιδιώκει να επικοινωνήσει το μήνυμά του με απλό και λιτό τρόπο, ώστε ο αναγνώστης να καταλάβει με ευκολία το νόημα. Μάλιστα, προσδίδει στο λόγο αμεσότητα και ζωντάνια.

Με το μακροπερίοδο λόγο ο συγγραφέας επιδιώκει να επικοινωνήσει το μήνυμά του με αναλυτικό τρόπο, ώστε ο αναγνώστης να κατανοήσει τις λογικές σχέσεις των εννοιών. Μάλιστα, προσδίδει στο λόγο επιστημότητα και πολυπλοκότητα.

### **Σύνδεση προτάσεων**

Με την παρατακτική σύνδεση ο συγγραφέας θέλει να συνδέσει ισοδύναμα νοήματα χωρίς να χάσουν την αυτοτέλειά τους. Μάλιστα, ο λόγος γίνεται λιτός, απλός, γοργός και κοφτός. Η παρατακτική σύνδεση βοηθάει τον αναγνώστη να κατανοήσει εύκολα το μήνυμα. Ωστόσο, δεν τον βοηθά να το συλλάβει σε βάθος, αφού δεν φανερώνονται οι λογικές σχέσεις ανάμεσα στις προτάσεις.

Με την υποτακτική σύνδεση ο συγγραφέας θέλει να αναδείξει τις λογικές σχέσεις ανάμεσα στα νοήματα των προτάσεων. Μάλιστα, ο λόγος γίνεται επίσημος, αναλυτικός και σύνθετος ενώ προσδίδεται πειστικότητα στις απόψεις. Η υποτακτική σύνδεση βοηθά τον αναγνώστη να κατανοήσει σε βάθος ένα μήνυμα και καταδεικνύει την ικανότητα χειρισμού του λόγου από την πλευρά του συντάκτη.

Με το ασύνδετο σχήμα ο συγγραφέας θέλει να δώσει ένταση, έμφαση στο λόγο και ίσως να χρωματίσει συναισθηματικά το κείμενό του. Ο λόγος γίνεται άμεσος, απλός, γρήγορος, πυκνός. Το ασύνδετο σχήμα βοηθά τον αναγνώστη να προσλάβει άμεσα τις πληροφορίες και να ευαισθητοποιηθεί.

### **Εγκλίσεις**

Οριστική: δηλώνει κυρίως το βέβαιο, το πραγματικό. Η δυνητική οριστική (θα + παρατατικός δηλώνει το πιθανό)

Υποτακτική: (να, ας, όταν, αν): δηλώνει κυρίως το ενδεχόμενο, το πιθανό, το επιθυμητό, την προτροπή, την ευχή (συνδέεται με το διδακτικό, παραινετικό ή προτρεπτικό τόνο)

Προστακτική: δηλώνει έντονη προτροπή (προσταγή), απαγόρευση, προτροπή, παράκληση, ευχή .

**Χαρακτηριστικά άρθρου**: αναφέρεται σε ένα θέμα της επικαιρότητας, σκοπός είναι η πληροφόρηση (ειδησεογραφικό άρθρο) ή η ερμηνεία και η πειθώ (ερμηνευτικό άρθρο γνώμης), αναφορική λειτουργία της γλώσσας, επίκληση στη λογική, γ ρηματικό πρόσωπο (ειδησεογραφικό άρθρο) ή και α ρηματικό πρόσωπο (ερμηνευτικό άρθρο γνώμης), δημοσιευμένο στον Τύπο, μικρή έκταση

**Χαρακτηριστικά αποδεικτικού δοκιμίου**: σκοπός να εξηγήσει και να πείσει, λογική οργάνωση του λόγου, αντικειμενικότητα με γ ρηματικό πρόσωπο, επίκληση στη λογική, αναφορική λειτουργία της γλώσσας, θέμα διαχρονικό, μέση έκταση

**Χαρακτηριστικά στοχαστικού δοκιμίου**: σκοπός να τέρψει/ να προβληματίσει, υποκειμενικότητα με α ρηματικό πρόσωπο, επίκληση στο συναίσθημα, ποιητική λειτουργία της γλώσσας, θέμα διαχρονικό

**Χαρακτηριστικά επιστημονικού λόγου**: ειδικό λεξιλόγιο, παραπομπή σε βιβλιογραφία, αντικειμενικότητα με γ πρόσωπο, αποδεικτικότητα με επίκληση στη λογική (επιχειρήματα και τεκμήρια), λογική οργάνωση του κειμένου, αναφορική γλώσσα.

### **Σύγκριση κειμένων**

Γράφω ποιο είναι το κοινό θέμα των κειμένων, γράφω από ποια οπτική γωνία προσεγγίζουν το θέμα (κοινή οπτική γωνία = αλληλοσυμπληρώνονται/ διαφορετική οπτική γωνία = αντιπαρατίθενται), αναλύω τι προσφέρει το πρώτο κείμενο και ύστερα τι προσφέρει το δεύτερο. Γράφω ένα τελικό συμπέρασμα για τη σχέση μεταξύ τους .

### **Θέμα Γ, η ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου**

Για να αποδώσω την ερμηνεία ενός λογοτεχνικού κειμένου πρέπει να διαβάσω καλά το κείμενο και να προσπαθήσω να κατανοήσω το βαθύτερο νόημά του. Αυτό δε σημαίνει ότι κάνω απλώς μια περιλήψη του και βάζω παραπομπές. Αντιθέτως, διαβάζω προσεκτικά και προσπαθώ να κατανοήσω τι θέλει να δηλώσει το ποιητικό υποκείμενο (αν πρόκειται για πεζό κείμενο) ή ο αφηγητής (αν πρόκειται για πεζό κείμενο). Μια καλή τεχνική για να το πετύχω αυτό είναι να βρω τι λέει η συγκεκριμένη ενότητα



νοηματικά και αμέσως μετά να βρω με ποιον κειμενικό δείκτη μου το δείχνει αυτό το νόημα το ποιητικό υποκείμενο ή ο αφηγητής.

Τι είναι ο κειμενικός δείκτης; Οι δείκτες γενικότερα είναι σημάδια που μας δείχνουν κάτι. Στη συγκεκριμένη περίπτωση οι κειμενικοί δείκτες είναι σημάδια του κειμένου που μας δείχνουν το νόημά του.

### **Σημαντικοί κειμενικοί δείκτες:**

Τίτλος (δηλωτικός του περιεχομένου, προσέχω μήπως επαναλαμβάνεται μέσα στο ποίημα), α ενικό ρηματικό πρόσωπο: εξομολογητικό ύφος, β ρηματικό πρόσωπο: συναισθηματική προσέγγιση του δέκτη, α πληθ. πρόσωπο: αίσθηση συλλογικότητας, υποτακτική και προστακτική έγκλιση: παραινετικός/ διδακτικός τόνος, προτροπή, σχήματα λόγου – εκφραστικά μέσα (μεταφορές, παρομοιώσεις, προσωποποιήσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, εικόνες κλπ): δίνουν παραστατικότητα, ζωντανία, άλλες φορές έμφαση), σημεία στίξης (ερωτηματικό: απορία, ειρωνεία, υπαρξιακό αδιέξοδο/ αγωνία, αίσθηση διαλόγου, αποσιωπητικά: υπαινιγμός, προβληματισμός, συναισθηματική φόρτιση, παρενθέσεις και παύλες: σχόλιο του ποιητικού υποκειμένου, θαυμαστικό: έντονο συναίσθημα), ασύνδετο σχήμα: ένταση, έμφαση στο λόγο, συναισθηματική φόρτιση

Για τα πεζά κείμενα κειμενικοί δείκτες μπορούν να αποτελέσουν και οι αφηγηματικοί τρόποι (αφήγηση, περιγραφή, διάλογος, εσωτερικός μονόλογος, ελεύθερος πλάγιος λόγος, σχόλιο), ο χρόνος στην αφήγηση, αλλά και ο τύπος του αφηγητή με βάση τη συμμετοχή του στην ιστορία

Αξιοποιώντας αυτά τα σημάδια σε κάθε λογοτεχνικό κείμενο, μπορώ να προσεγγίσω πληρέστερα την ερμηνεία του. Αυτό σημαίνει ότι συνδέω τους κειμενικούς δείκτες με το περιεχόμενο του κειμένου και αναλύω πώς κάθε κειμενικός δείκτης συμβάλλει στην απόδοση ενός νοήματος, ενός συναισθήματος, μιας σκέψης, μιας κατάστασης κλπ. Έτσι, στην ερμηνεία μου εξηγώ τι θέλει να πει το ποιητικό υποκείμενο ή ο αφηγητής και πώς το λέει αυτό (κειμενικός δείκτης). Μάλιστα, οι κειμενικοί δείκτες πέρα από το γεγονός ότι φανερώνουν το νόημα κάνουν το ύφος του κειμένου πιο άμεσο, ζωντανό και παραστατικό.

Επομένως, για την ερμηνεία του λογοτεχνικού κειμένου καταλήγουμε στα εξής βήματα:

α) διαβάζω προσεκτικά κάθε ενότητα του κειμένου και γράφω σε σημειώσεις τι αναφέρει η καθεμιά. β) κρατάω σημειώσεις για τους κειμενικούς δείκτες (περίπου τρεις) για τους οποίους αναφέρω τόσο τη γενική λειτουργία ως προς το ύφος του κειμένου όσο και την ειδική λειτουργία ως προς το νόημα στο συγκεκριμένο κείμενο.

Στην απάντησή μου ενσωματώνω σε παραπομπές σημεία στα οποία αναφέρομαι, τόσο για το νόημα όσο και για τους κειμενικούς δείκτες.

Η προσωπική μου άποψη η οποία μπορεί να ζητηθεί περιλαμβάνει το σχόλιο/ τοποθέτησή μου. Είναι καλό να προκύπτει λογικά από τα προηγούμενα, να σχετίζεται άμεσα (Συμβουλή: μπορώ να περιλάβω στο προσωπικό μου σχόλιο μια αναφορά από το κείμενο, ώστε να είναι ξεκάθαρη και προφανής η σύνδεση).

### **Παραγωγή λόγου**

- Διαβάζω προσεκτικά το θέμα. Εντοπίζω: δεδομένα, ζητούμενα
- Εστιάζω: στον κειμενικό τύπο, την περίσταση της επικοινωνίας, την ιδιότητα που έχω ως συντάκτης
- Απαντώ ακριβώς σε αυτό που μου ζητά το θέμα (δεν κάνω μετατόπιση του ζητουμένου)
- Αντλώ το υλικό μου από τα κείμενα αναφοράς, τις θεματικές ενότητες και τη βιωματική μου εμπειρία
- Πριν τη συγγραφή της έκθεσης εκπονώ σχεδιάγραμμα – ΟΜΑΔΟΠΟΙΩ τα επιχειρήματα

- Στον πρόλογο κινούμαι παραγωγικά, ξεκινώ προσδιορίζοντας την κεντρική έννοια του θέματος, δεν ξεχνώ να συνδέσω με την επικαιρότητα αλλά και να αναφέρω τα ζητούμενα.
- Στον πρόλογο του άρθρου τονίζω την επικαιρική διάσταση, στην επιστολή δηλώνω το λόγο συγγραφής και στην εισήγηση το θέμα)
- Προσέχω τη συνοχή και τη συνεκτικότητα του κειμένου μου
- Δεν αναφέρομαι στο άτομο, το παιδί, τον άνθρωπο κλπ. Επιλέγω την ονοματοποίηση (εστιάζω στο αποτέλεσμα της ρηματικής ενέργειας και όχι στο πρόσωπο)
- Αιτιολογώ τα επιχειρήματά μου, δικαιολογώ τη χρήση τους, σε συνδυασμό πάντα με το θέμα που πραγματεύομαι
- Τηρώ τις συμβάσεις του κειμενικού μου τύπου (δεν περιορίζομαι μόνο στα εξωτερικά χαρακτηριστικά αλλά φροντίζω όλο το κείμενό μου να είναι σύμφωνο με τον κειμενικό τύπο και την περίσταση της επικοινωνίας)
- Ο επίλογος είναι ανακεφαλαιωτικός, αποφεύγω την επανάληψη, ολοκληρώνω με μια αισιόδοξη προοπτική
- Στον επίλογο της επιστολής ζητώ από τον αποδέκτη τη συνδρομή του για την επίλυση ενός προβλήματος και στην εισήγηση προτρέπω το ακροατήριο προς κάποιο σκοπό.

